

A COMPLIANCE JELENTŐSÉGE A VÁLLALATI SZFÉRÁBAN

Absztrakt

Egyre több olyan norma jelenik meg jogrendszerünkben, amelyek nem utólag kívánják rendezni a jogvitákat, nem a már elkövetett jogsértésekre reagálnak, hanem egy meghatározott tetszőleges állapot elérését mozdítják elő. E szabályok sajátossága, hogy az elérendő cél érdekében folyamatos igazodást is elvárnak a jogalanyoktól. Az ilyen típusú normákat átfogóan compliance szabályoknak nevezik. Magyarországon kialakult egy használatos kifejezés, amely a törvényi szabályozásokban is megjelenik, ez pedig a megfelelés, illetve a megfelelés biztosítása, de hazánkban szintén alkalmazzák a compliance megnevezést, amely még mindig kevésbé ismert fogalomnak tekinthető nálunk.

kulcsszavak: compliance, megfelelés biztosítása, vállalati megfelelés, jogi személy, üzleti élet tisztasága, belső kontroll, közérdekű bejelentő

BEVEZETÉS

Az 1980-as évek végén az Amerikai Egyesült Államokban jelent meg a compliance, mint fogalom és jelenség először. Alapvető célja az volt az ottani megfelelés biztosítási intézkedéseknek, hogy a felelősségre vonást elkerüljék. Ez a hozzáállás egy alapvető különbségnek tekinthető az európai és az amerikai jogfelfogás között.

A compliance fogalmának értelmezésébe beletartozik, hogy valaminek a betartásáról van szó. Minden esetben valamely speciális terület értelmezésében beszélhetünk megfelelésről. Konkrét esettől függ az, hogy milyen jogszabályoknak és jogon kívüli szabályoknak való megfelelésről van szó. A „hard law”-nak való megfelelés mellett ugyanis nagyon jelentős a „soft law”-nak, így például az etikai kódexeknek a betartása is. A „hard law” esetében egyrészt a jogalkotó által megalkotott jogszabályokról van szó, amit következesen be kell tartani.¹ A vállalkozás jogalkotó által alkotott jogszabályoknak megfelelő működése körében különösen fontosnak tekinthetők a társasági jogi, a munkajogi, a munkavédelmi, a pénzügyi, az adózási és a környezetvédelmi rendelkezések.²

1. A COMPLIANCE MEGHATÁROZÁSA

A magyar jogi gondolkodásmód számára a compliance fogalma elsősorban talán nehezen magyarázható és értelmezhető. A megfelelésnek két oldalát különböztethetjük meg. Egyrészt a kívülről ható különböző jogszabályoknak, jogi normáknak való megfelelésről, másrészt pedig a belső, a vállalat saját maga által felállított szabályok következetes betartásáról beszélhetünk. A belső körbe tartozhat például a vállalat tulajdonosai, szerződéses felei, munkavállalói számára létrehozott szabályok. A belső szabályok alapulhatnak szintén jogszabályokon. Ide tartozhat például a számviteli politika és az annak keretében elkészítendő szabályzatok, vagy a tűzvédelmi szabályzat. A kötelezően megalkotandó, jogszabályi felhatalmazáson alapuló szabályalkotási kötelezettségen túl szinte bármilyen tárgykörben szabályokat fektethet le a vállalkozás. Ide tartozhat például a vállalat belső erkölcsi-etikai szabályzata, közösségi média szabályzata, céges gépjármű használati szabályzata és akár a társadalmi magatartásszabályoknak való megfelelés is.

Felmerül a kérdés, hogy miért kell külön szervezetet létrehozni, annak érdekében, hogy a vállalatok betartsák a jogszabályokat, hiszen a normakövetés mindenki kötelessége, ez evidencia. A valódi kérdés azonban az, hogy miként kell betartani ezeket a szabályokat. A válasz pedig a következő. A jogszabályok betartására kontrollmechanizmusokat kell bevezetni, annak érdekében, hogy a compliance legfontosabb célját

---

¹ JACSÓ JUDIT: Compliance-A vállalatok pénzmossa miatti büntetőjogi és közigazgatási jogi felelőssége, előadás A vállalatok büntetőjogi és közigazgatási jogi felelőssége, különös tekintettel a kartelljog és az adatvédelmi jog területén de lege lata és de lege ferenda című konferencián, 2020. október 8., Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar.

² Mi is az a compliance? (elérhető: https://piacesprofit.hu/kkv_cegblog/mi-is-az-a-compliance/, letöltve: 2022. február 15.)

el tudja érni, amely pedig nem más, mint a visszaéléseknek az elkerülése.³ A legújabb trendek szerint azonban a szabályok teljeskörű betartása már nem is elegendő. Manapság a megfeleléshez hozzátartozik az is, hogy a vállalat működését teljeskörűen, a compliance-kultúra szellemiségében végezze.⁴

A jogi személyek már a római jogban megjelentek és működtek, rájuk szabályok vonatkoztak, amelyek betartására kötelesek voltak, hasonlóképpen, mint ma. Az egyetemes és magyar jogtörténetből ismerhetjük, hogy a jogi személyek, vállalatok etikus működésének és a rájuk vonatkozó szabályok követésének elvártsága nem a XXI. század eredménye. A megfelelésnek azonban mégis más a funkciója. A mai értelemben vett compliance eszközzrendszere valójában azért alakult ki, hogy az állam erőteljesebben védhesse az állampolgárait, az állampolgárainak egy csoportját, a versenytárs vállalatokat, valamint saját magát is az egyes vállalatok által elkövetett visszaélésektől. A vállalkozás normakövető működése, a szabályok megsértéséből eredő következmények elkerülése mellett, a jó hírnevének védelmét is szolgálja és elősegítheti az üzleti partnerek általi megbecsülését, valamint ezáltal a fejlődését.

Molnár Erzsébet értelmezése alapján: „a compliance általános jogi értelemben az érvényes és hatályos jognak megfelelően, azzal összhangban való cselekvést jelenti.”⁵ Röviden összefoglalva a compliance tehát a jogkövető magatartás tanúsítását jelöli. A criminal compliance ebből következően pedig olyan magatartást jelöl, amely nem ütközik büntetőjogi tényállásba.

A Rotsch által megállapított csoportosítás szerint a compliance-nek három különböző értelmezése létezik. Egyrészt a compliance a legáltalánosabb megközelítés szerint a vállalkozásoknak a hatályos jogszabályoknak megfelelő működését jelenti, ahol a komplex és bonyolult szabályozás miatt a jogkövető magatartás tanúsításához szükséges a „szakértők” általi megelőző intézkedések alkalmazása. Másrészt a compliance alatt szervezeti értelemben a jogi személyek és egyéb szervezetek azon szervezeti egységét értjük, amelynek a feladata a vonatkozó jogszabályi előírások betartása, illetve betartatása. Harmadrészt a compliance tevékenységeket értjük alatta. Az összes olyan intézkedést, amelyet a vállalat vezetőinek és munkatársainak kell a jogszerű működés érdekében megvalósítaniuk.⁶

1.1. A compliance kockázat

A compliance-nek megfelelő működési tevékenység a megfelelés biztosítására, tehát jogi, illetve etikai normák betartására irányul a szervezeten belül. Amennyiben a normakövetés nem valósul meg fennáll a compliance kockázat kialakulása, illetve növekedése. Szükséges, hogy a compliance kockázat fogalmát is definiálni tudjuk. A Magyar Bankszövetség a bankszektorra körében felmerülő kockázatoknak négy fő területét nevesítette.⁷ Jacsó Judit véleménye szerint ez a csoportosítás a compliance tevékenységre általánosságban is alkalmazható. Így megkülönböztethetünk: jogi kockázatokat; felügyeleti vagy egyéb hatóságok szankciók kockázatát; pénzügyi veszteséget; és a hírnévrontás kockázatát.⁸

2. A MEGFELELŐSÉG BIZTOSÍTÁSA A GAZDASÁGI ÉLETBEN

A közelmúltban a gazdasági tevékenységre vonatkozó jogszabályok jelentős módosításon estek keresztül nemzeti és nemzetközi szinten is. Így a versenyjogi, az adó- és vámjogi szabályoknak, a környezetvédelmi előírásoknak, a számviteli szabályoknak, valamint az elmúlt években a GDPR kötelezettségeknek is meg kell felelni. Nem csak a szabályozási környezet, hanem a gazdasági és társadalmi környezet is gyorsan változik, melyhez a vállalkozásoknak reagálniuk kell és azokhoz alkalmazkodni szükséges. Ám a változásokra való vállalati reakció számos kockázattal is jár. A szabályok megszegése súlyos következménnyel is járhat a gazdasági élet szereplői számára, és így akár súlyos esetben a vállalat megszüntetését is jelentheti.

³ JACSÓ JUDIT: Compliance-A vállalatok pénzmosás miatti büntetőjogi és közigazgatási jogi felelőssége, előadás A vállalatok büntetőjogi és közigazgatási jogi felelőssége, különös tekintettel a kartelljog és az adatvédelmi jog területén de lege lata és de lege ferenda című konferencián, 2020. október 8., Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar.

⁴ AMBRUS ISTVÁN: Új európai uniós irányelv és hazai kormányrendelet a compliance szolgáltatásban, in *Közjogi Szemle*, 2020/1. szám, 46.

⁵ MOLNÁR ERZSÉBET: *A gazdálkodó szervezet vezető tisztviselőjének speciális büntetőjogi felelőssége*, Doktori értekezés, 2018, Szegedi Egyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 20., 37. lábjegyzet.

⁶ ROTSCH, THOMAS: *Criminal Compliance*, 2015, Nomos Verlag, Baden-Baden, 37-41.

⁷ MAGYAR BANKSZÖVETSÉG: *Best Practice Kódex*, 4.

⁸ JACSÓ JUDIT: A compliance fogalmáról és szerepéről a gazdasági életben, in *Miskolci Jogi Szemle*, 2019/1. szám, 85.

A compliance-re tekinthetünk, mint egy új lehetőségre, amellyel a felelősségre vonás elkerülhető, de legalábbis a kockázata csökkenthető.⁹ A jogi és jogon kívüli szabályok szervezeti szinten történő követéséhez a vállalat vezetőinek és a munkavállalóinak a hozzájárulása is szükséges, de nem szabad elfelejteni, hogy a compliance struktúráknak mindig a vezetői szintről kell indulnia. A compliance hozadéka, hogy a vállalaton belüli jogkövető magatartás hatására a szabályszegések elkövetésének valószínűsége csökkenni fog, amely az erőforrásokra is jótékony hatással lehet, ennek eredményeképp a felelősségre vonással járó esetek elkerülhetővé válhatnak.¹⁰

2.1. Az üzleti élet tisztasága, mint legfőbb cél

Megfelelőség biztosítási szabályokra kifejezetten szükség van többek között a pénzügyi-bankszektor, a gyógyszeripar, illetve a közigazgatás területén is.¹¹ A multinacionális vállalatok szigorodó anyaország általi szabályozása komoly szankciókat helyez kilátásba az üzletszerzés érdekében vesztegetést vagy csalást elkövetőkkel szemben, és nemzetközi szinten egyre következetesebb a külföldi hivatalos személyek megvesztegetéséről szóló OECD-egyezmény¹² végrehajtása is. A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) az első olyan átfogó egyezményt alkotta meg, mely a határokon átnyúló üzleti korrupció ellen küzd, és a külföldi tisztviselők aktív és passzív megvesztegetése büntethetőségét kívánja megteremteni. Az egyezményt aláíró országok ezáltal kötelesek, hogy nemzeti jogszabályaikban bűncselekménynek minősítsék a külföldi hivatalos személyek megvesztegetését.¹³

A közvetlen gazdasági kockázatokon túl jelentős járulékos kockázatot is hordoznak azok a gazdasági társaságok, amelyek tulajdonosi szerkezete nem átlátható, vagy esetleg a tényleges tulajdonosa nem ismert. Az ehhez hasonló tevékenységet végző társaságok esetében jelentősen megnövekszik a visszaélések kockázata, csökken az elszámoltathatóság lehetősége és ennek következtében a céggel szembeni szankció alkalmazása. Probléma lehet, hogy felszámolás vagy csődeljárás esetén nem biztosított a megfelelő védelem a hitelezők számára. Különösen igaz ez azon gazdasági társaságokra, melyek adóilletősége nem az Európai Unió valamely tagállamában van.

A vállalati belső kontrollok gyengése megnöveli a vállalati kockázatokat, hiszen a külső kontrollok sohasem lesznek képesek arra, hogy állandóan és teljes egészében vizsgálják valamennyi jogi személy működését. Az ehhez hasonló veszélyek feltárására és megelőzésére világszerte jogi megfelelőségi, vagyis compliance részlegek jöttek létre. Megoldás lehet tehát a jogi személyek belső kontrollrendszereinek erősítése és támogatása annak érdekében, hogy a visszaélések ne következzenek be, vagy ha mégis bekövetkeznek, minél hamarabb feltárhatóak legyenek. A belső védelmi vonalak hatékonysága megkérdőjelezhetővé válik, ha a belső védelmi rendszer egyik fő eleme, a compliance összefüggéstelen és összeegyeztethetetlen alkalmazás kockázatával találkozunk, amely jövőbeli csődhez vagy válsághoz vezethet.¹⁴

Az állam feladata egyrészt, hogy a magánszektor részére kiszámítható, piacbarát működési feltételeket teremtsen, másrészt pedig aktív lépéseket tegyen a piaci versenyt torzító befolyásolási kísérletek visszaszorítására és szankcionálására, érkezzenek azok akár állami, akár piaci szereplők részéről. Az átlátható üzleti környezet jótékony hatással van az egyes országok versenyképességére és növeli az adóbevételeket is. Mindebből következik, hogy az államnak támogatnia kell az üzleti élet tisztaságára irányuló erőfeszítéseket, biztosítania kell, hogy a bűncselekmények elkövetésére létrehozott, vagy a szabályok kijátszásával tevékenykedő jogi személyek ne kerülhessenek versenyelőnybe tisztességes versenytársaikkal szemben.¹⁵

⁹ GÖSSWEIN, GEORG: Unternehmenskultur-Mediation als Weg aus dem Compliance-Dilemma, in *Alternatív Konfliktuskezelési és Vitarendezési Európai Szemle*, 2017/1. szám, 122.

¹⁰ JACSÓ JUDIT: A compliance fogalmáról és szerepéről a gazdasági életben, in *Miskolci Jogi Szemle*, 2019/1. különszám, 89-90.

¹¹ AMBRUS ISTVÁN: Új európai uniós irányelv és hazai kormányrendelet a compliance szolgálatában, in *Közjogi Szemle*, 2020/1. szám, 46.

¹² A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) tagállamai, valamint Argentína, Brazília, Bulgária, Chile és Szlovákia által Párizsban, 1997. november 21-én elfogadott - a külföldi hivatalos személyek megvesztegetése elleni küzdelemről szóló - Egyezmény kihirdetéséről szóló 2000. évi XXXVII. törvény.

¹³ BÁGER GUSZTÁV: *Korrupció*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 68.

¹⁴ A Magyar Fejlesztési Bank által 10 európai országban végzett kutatása (elérhető: http://apkf.eu/files/compliance/2_NZs.pdf, letöltve: 2022. február 15.)

¹⁵ Szervezeti ellenállóképeség növelése, üzleti élet tisztasága (elérhető: <https://korrupciomegelozes.kormany.hu/szervezeti-ellenallokepesseg-novelese-uzleti-élet-tisztasaga>, letöltve: 2022. február 15.)

3. A KÖZÉRDEKŰ BEJELENTÉS INTÉZMÉNYE

3.1. Az Európai Parlament és a Tanács 2019/1937 számú, 2019. október 23-i az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről szóló Irányelve

Szükségszerű, hogy hatékony eljárások bevezetésével vegyék fel az államok a harcot a pénzmosás, a bennfentes kereskedelem és a pénzügyi csalások ellen. Az egyik leghatásosabb intézkedés az alábbiakban bemutatni kívánt bennfentes bejelentők intézménye. A közelmúltban napvilágra került botrányok, például a Panama-papírok¹⁶ felfedték a szervezeteken belül történő, főleg pénzügyekkel kapcsolatos visszaéléseket. Köszönhető mindez azoknak az embereknek, akik hangjukat hallatva felléptek az igazságtalansággal szemben, sokszor munkájukat és jövőbeli kilátásaikat kockáztatva ezzel.¹⁷

Magyarország azon európai országok kis csoportjába tartozik, amely a korábbiakban is önálló, sui generis törvényben szabályozta a közérdekű visszaélések bejelentését. A panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény (a továbbiakban: Panasz törvény) tekinthető irányadónak a hazai szabályozás értelmében, amelyet a jövőben az új irányelvnek megfelelően kell átalakítani.¹⁸

Az Európai Parlament és a Tanács 2019/1937 számú, 2019. október 23-i, az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről szóló irányelvet rendes jogalkotási eljárás keretében, nagy többséggel fogadta el az Európai Parlament. A tagállamoknak a nemzeti jogukba való implementálásra két év áll rendelkezésre, tehát 2021 év végéig kell azt megtenniük.

A közérdekű bejelentés, az angol terminológia szerint a „whistleblowing”, tartalmi jelentése valamilyen visszaélés miatti bejelentést takar, amelyre a magán- és a közszférában is sor kerülhet, főleg csalási, illetve korrupciós cselekmények miatt. A compliance egyik legerősebb eszközének tekinthető a közérdekű bejelentés, hiszen a jogsértést észlelő személyek, az általuk megtudott adatokat, körülményeket felfedhetik általa, és így a jogsértés miatti eljárás lefolytatására lehetőség nyílik.

Közérdekű bejelentőnek minősül a vállalat vagy közintézmény azon tagja, aki feltárja a tudomására jutott, a szervezet, vagy azon keresztül más sérelmére megvalósult, jogi vagy erkölcsi értelemben vett, visszaélést, azzal a szándékkal, vagy azt eredményezve, hogy az említett visszaélés kiküszöbölhetővé válik.¹⁹ A közérdekű bejelentés célja, hogy az állampolgári jogok nagyfokú megsértését, a kormányzat elszámoltathatóságának hiányát, vagy bármely szférában megjelenő korrupciót, mely magatartások közvetlen és lehetséges veszélyt jelentenek a közérdekre a nyilvánosság elé tárjon.

Az irányelv szerinti csoportosítás szerint belső és külső közérdekű bejelentési csoportokat különböztethetünk meg. Előbbi értelmében a bejelentés a vállalatban belül, annak egy belső fórumrendszerénél történik, míg a külső bejelentés a vállalattól független szerv felé irányul. Vegyes közérdekű bejelentési rendszer szintén ismeretes akkor, amikor a bejelentő a belső és a külső fórumrendszerekhez is fordulhat saját döntése alapján. Az irányelvből is ez a megoldás tűnik ki. Amennyiben rendelkezik a vállalat belső fórummal, azt kell előnyben részesíteni, kivéve, ha a jogsértés belső úton előreláthatóan nem kezelhető eredményesen, vagy esetleg a megtorlás veszélye áll fenn.²⁰

Az irányelv szerint a jogszabály tárgyi hatálya alá a közszférában és a magánszférában is tapasztalható visszaélések tartoznak. Kifejezetten megnevezték azokat a területeket, ahol nagy jelentőséggel bírhat a közérdekű bejelentés, melyek a következők: a közbeszerzés, a pénzügyi szolgáltatások, a termékbiztonság, a környezetvédelem, a közegészségügy, a fogyasztóvédelem, a közlekedésbiztonság, a magánélet és a személyes adatok védelme, a hálózat és információszabadság, a sugárvédelem és a nukleáris biztonság, élelmiszer- és takarmánybiztonság, állategészségügy és állatjólét.²¹

A közérdekű bejelentőkkel szembeni megtorlás fellépése ellen kíván fellépni az irányelv, ami csak szigorú szankciókkal valósítható meg. Ambrus István véleménye szerint: „a whistleblower (közérdekű bejelentő) védelmét, de lege ferenda ismét a büntetőjog és nem a szabálysértési jog területén kellene a hazai jogalkotásnak megoldania.”²² Az irányelv 23. cikke kimondja, hogy hatékony, arányos és visszatartó erejű

¹⁶ The Panama Papers: Exposing the Rogue Offshore Finance Industry (elérhető: <https://www.icij.org/investigations/panama-papers/>, letöltve: 2022. február 15.)

¹⁷ FARKAS-DANNECKER-JACSÓ: *Az Európai Unió pénzügyi érdekei védelmének büntetőjogi aspektusai*, 2019, Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest, 422.

¹⁸ AMBRUS ISTVÁN: *i. m.*, 46.

¹⁹ LEWIS, DAVID – BROWN, AJ-MOBERLY, RICHARD: Whistleblowing, it's importance, and the State of Research, in *International Handbook on Whistleblowing Research*, 2014, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 33.

²⁰ AMBRUS ISTVÁN: *i. m.*, 49.

²¹ UO., 47.

²² UO., 48.

szankciókat kell meghatározni azokkal szemben akik akadályozzák a bejelentést vagy megkísérlik akadályozni; megtorlást alkalmaznak a bejelentőkkel szemben; zaklatásszerű eljárást indítanak ellenük; vagy megsértik a bejelentő személyek személyazonosságával kapcsolatos titoktartási kötelezettséget.²³

Az irányelv személyi hatálya a lehető legtágabb értelemben kívánja megragadni a munkavállaló fogalmát, sőt olyan személy is jogosult lesz a bejelentésre, akinek a munkaviszonya az adott vállalatnál a már megszűnt, vagy éppen még létre sem jött csak a felvételi eljárása van folyamatban, ezenkívül a hatály alá tartoznak még a tényfeltáró újságírók, segítők, munkatársak, családtagok, akiket a munkavégzéssel összefüggésben megtorlás fenyegethet.²⁴

Az irányelv kötelezővé tette a magánszférában is a belső közérdekű bejelentési-rendszer működtetését, ha a vállalat legalább ötven munkavállalót foglalkoztat. E tekintetben a jelenlegi hazai szabályozás módosításra szorul, ugyanis jelenleg nem kötelező, csupán választható a belső whistleblowing-rendszer biztosítása. Egy belsőleg erre a feladatra kijelölt személy, egy szervezeti egység vagy egy külső harmadik fél is biztosíthatja a bejelentési rendszer működését. Utóbbira példa a hazánkban már szabályozott bejelentővédelmi ügyvéd intézménye, melynek lényege, hogy a háromelemű jogviszonyban a megbízó, aki tipikusan egy gazdasági társaság megbízza a bejelentővédelmi ügyvédet, annak érdekében, hogy a nevében eljárva fogadja a megbízóval kapcsolatos bejelentéseket, akár belső személyektől akár külső partnereitől.²⁵ A német példán alapuló megoldás lényege, hogy az ügyvédi titoktartás védi a bejelentő személyét, aki így jogilag helytálló tájékoztatást kaphat lehetőségeiről és jogairól. Az ügyvéd előszűrőként felfoghatja az érdemi információt nem tartalmazó, hamis bejelentéseket, ugyanakkor azok pontosításával, kezelésével segítheti a nyomozó hatóságok munkáját, közreműködhet az eddig feltáratlan visszaélések, bűncselekmények megelőzésében és kivizsgálásában.²⁶

4. A VÁLLALATI INTEGRITÁS

4.1. A gazdasági társaságok belső kontrollrendszeréről szóló 339/2019. (XII. 23.) Kormányrendelet

A gazdasági társaságok belső kontrollrendszeréről szóló 339/2019. (XII. 23.) Kormányrendelet a köztulajdonban álló gazdasági társaságok viszonylatában kívánja a compliance szerinti vállalati működés kialakítását rendezni. A rendelet primer alapelve a jogszabályoknak való megfelelés és az etikus működés összekapcsolása a köztulajdonban álló gazdasági társaság működési céljaival.²⁷

Az Állami Számvevőszék a köztulajdonban álló gazdasági társaságok 2018. évi integritáshelyzetéről szóló tanulmánya szerint is szükséges a köztulajdonban álló gazdasági társaságok belső kontrollrendszerének a szabályozása. A tanulmány szerint az integritás erősítését nem célszerű teljesen a társaságok menedzsmentjére bízni. A legfontosabb kontrollok esetében indokolt a kontroll kiépítésének előírása a köztulajdonú társaságok számára a tulajdonos által vagy jogszabályban.²⁸

A rendelet értelmezése érdekében szükséges az integritás fogalmát meghatározni. Az integritás szó a latin *in-tagere* és *integer* szavakból ered, melynek jelentése érintetlen, egész. A kifejezés tiszta fordításban romlatlan, feddhetetlen, sértetlen állapotot jelöl, továbbá az erényre és megvesztegethetetlenségre is utal. A szervezeteknek az integritás tükrében olyan menedzsmentet kell kialakítaniuk, amely felépíti a szervezet rendeltetésének megfelelő struktúrát; megalkotja a szervezeti rendre és a működésre vonatkozó szabályokat; értékek mellett köteleződik el; stratégiát alkot a rendeltetés szerinti célok elérésére; erőforrások hozzárendelésével szervezi a stratégiából levezethető feladatok végrehajtását; valamint ellenőrzi a működési célok teljesülését. Az integritás akkor tudja betölteni funkcióját, ha tartalma alapján fel tudja venni eredményesen a harcot a korrupció ellen. Az integritás megsértésére a leggyakrabban a csalás, korrupció, megvesztegetés, hatásköri túllépés, érdekkonfliktusok, diszkrimináció és fenyegetés, információkkal való

²³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1937 Irányelve (2019. október 23.) az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről, 23. cikk.

²⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1937 Irányelve (2019. október 23.) az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről, 4. cikk.

²⁵ AMBRUS ISTVÁN: *i. m.*, 49.

²⁶ Panasz törvény általános miniszteri indokolása.

²⁷ A gazdasági társaságok belső kontrollrendszeréről szóló 339/2019. (XII. 23.) Kormányrendelet 4.§ (2) bekezdés

²⁸ Az Állami Számvevőszék a köztulajdonban álló gazdasági társaságok 2018. évi integritáshelyzetéről szóló tanulmánya, 5. (elérhető: https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2019/kgt_integritas_20190320.pdf?ctid=1271, letöltve: 2022. február 15.)

visszaélés, szervezeti erőforrások pazarló felhasználása és a személyi szabadidőben a közérdeket sértő magatartás tanúsítása esetén kerül sor.²⁹

A rendelet hatálya kiterjed egyrészt a belső kontrollrendszer kialakítására és működtetésére köteles köztulajdonban álló gazdasági társaságokra (kógens), valamint mindezt a felügyelőbizottsága javaslata alapján vállaló köztulajdonban álló gazdasági társaságokra (önkéntes vállalás).

A kormányrendelet számos definíciót alkotott, melyek közül kiemelkedően fontos a belső ellenőrzés fogalma. „A belső ellenőrzés olyan független, objektív bizonyosságot adó eszköz és tanácsadói tevékenység, amely értéket ad a szervezet működéséhez és javítja annak minőségét. Módszeres és szabályozott eljárással értékeli és javítja a kockázatkezelési, a kontroll és az irányítási folyamatok hatékonyságát, ezáltal segíti a szervezeti célok megvalósítását.”³⁰ A fogalommeghatározásból a gazdasági társaságok a compliance, vagyis a megfelelés iránti elkötelezettsége tűnik ki.

A compliance körében említésre méltó továbbá a szervezeti integritást sértő esemény rendeletben nyert megfogalmazása is. Ide tartozik minden olyan esemény, amely a köztulajdonban álló gazdasági társaságra vonatkozó jogszabályoktól, belső szabályzatoktól, valamint a köztulajdonban álló gazdasági társaság célkitűzéseinek, értékeinek és elveinek megfelelő működéstől eltér.³¹

A köztulajdonban álló gazdasági társaság első számú vezetője felelős elsősorban a kontrollkörnyezet kialakításáért, amely hozzájárul a szervezeti struktúra átláthatóságához, az etikus működéshez, a jogszabályoknak megfelelést célul kitűző szervezeti kultúra létrehozatalához, valamint a humán erőforrás átláthatóságához.

A kormányrendelet 7.§-a kimondja, hogy a belső és külső információáramlás érdekében információs és kommunikációs rendszert kell kialakítani, mely a megfelelés biztosításához tartozó közérdekű bejelentésnek a közszférán belüli megteremtésének a lehetőségét célzó rendelkezés. A megfelelést támogató rendszerről is rendelkezik a jogszabály, mely főszabály szerint egy compliance tanácsadókból álló csoportból áll, de amennyiben ez aránytalan pénzügyi terhet jelentene a vállalatnak elegendő egyetlen megfelelési tanácsadót alkalmazni.³²

Az első számú vezető nyilatkozatban értékeli a köztulajdonban álló gazdasági társaság belső kontrollrendszerét, melyet a felügyelő bizottság részére meg kell küldenie. Szükséges továbbá a belső ellenőrzését is elvégezni, ami akár külső szolgáltatás bevonásával is biztosítható. A fentiekben összefoglalt pontokat betartva az etikus vállalati, compliance-szellemű működés megvalósulhat.³³ A proaktív jogalkotás által, a megelőzésre téve a hangsúlyt várhatóan kialakulhat a visszaélések nélküli, erkölcsös gazdasági élet.

BEFEJEZÉS

A hatékony compliance funkció megléte elősegíti a szervezet prudens, a jogszabályoknak és belső szabályzatoknak megfelelő működését, a szervezet eszközeinek, az ügyfelek és a tulajdonosok érdekeinek védelmét, a szervezettel szembeni bizalom fenntartását.

A compliance mint elkülönült, vállalaton belüli funkció még nagyon új keletű intézmény. A megfelelés leginkább a pénzügyi szférában tudott fejlődni. Ez annak köszönhető, hogy ennek a szektornak kellett az elmúlt bő egy évtizedben a legtöbb kihívással szembenéznie. A pénzügyi szektor azonban számos más ágazathoz kapcsolódik közvetve vagy közvetlenül, ezért az elért fejlődési eredmények hosszabb távon rájuk is hatással fognak bírni.

Annak ellenére, hogy az elmúlt években a compliance jelentősége intenzíven növekedett, szerepe gyakran mégis operatív és mechanikus maradt. Működését még a bürokratikus túlszabályozottság jellemzi. A túlformalizáltság gyakran elfedi a lényegét, megnehezíti az egyéni gondolkodást és azt, hogy a compliance-ben résztvevő munkatársak észleljék a valós, kezelendő kockázatokat. Ezen korlátok részben okai, részben okozatai annak, hogy a compliance funkciói gyakran még ma is alacsonyabb státuszban, az üzletbe kevésbé integrálódva működnek. Gyakran csak egy költséges adminisztratív tehernek és a sikeres üzlet akadályának tekintik.³⁴

²⁹ BÁGER GUSZTÁV: *Korrupció*, 2012, Akadémiai Kiadó, Budapest, 61-63.

³⁰ A gazdasági társaságok belső kontrollrendszeréről szóló 339/2019. (XII. 23.) Kormányrendelet 2. § 1. pont.

³¹ A gazdasági társaságok belső kontrollrendszeréről szóló 339/2019. (XII. 23.) Kormányrendelet 2. § 7. pont.

³² A gazdasági társaságok belső kontrollrendszeréről szóló 339/2019. (XII. 23.) Kormányrendelet 7. §.

³³ AMBRUS ISTVÁN: *i. m.*, 50-51.

³⁴ Uo., 420.

A megfelelően érvényesülő compliance azért fontos, mert mondhatni, hogy döntő szerepet játszik a vállalatok elleni büntetőeljárásban, de felmerül a gyakorlatban való megvalósításának a kérdése. Ez főleg akkor problémás, ha a jogi keretek bizonytalanok, illetve azok gyakran változnak. A gyakorlatban a vállalatok jellemzően a törvényi előírásoktól is szigorúbban értelmezik a jogi kötelezettségeket a biztonságos oldalon maradás érdekében.³⁵ A különböző szervezetek compliance tevékenysége, azaz a jogszabályoknak, belső szabályzatoknak, etikai elvárások szerinti működése és a megfelelési funkciók szervezeten belüli biztosítása egyre nagyobb figyelemnek örvend és igencsak aktuális téma az Európai Unión belül, és fokozatosan egyre inkább hazánkban is.

FORRÁSJEGYZÉK

Szakirodalom:

- [1] AMBRUS ISTVÁN: Új európai uniós irányelv és hazai kormányrendelet a compliance szolgáltatásban, in *Közjogi Szemle*, 2020/1. szám, 46-51.
- [2] BÁGER GUSZTÁV: *Korrupció*, 2012, Akadémiai Kiadó, Budapest
- [3] FARKAS ÁKOS-GERHARD DANNECKER-JACSÓ JUDIT: *Az Európai Unió pénzügyi érdekei védelmének büntetőjogi aspektusai*, 2019, Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest
- [4] GÖSSWEIN, GEORG: Unternehmenskultur-Mediation als Weg aus dem Compliance-Dilemma, in *Alternatív Konfliktuskezelési és Vitarendezési Európai Szemle*, 2017/1. szám, 122-127
- [5] JACSÓ JUDIT: A compliance fogalmáról és szerepéről a gazdasági életben, in *Miskolci Jogi Szemle*, 2019/1. szám, 82-91
- [6] JACSÓ JUDIT: Compliance-A vállalatok pénzmosás miatti büntetőjogi és közigazgatási jogi felelőssége, előadás *A vállalatok büntetőjogi és közigazgatási jogi felelőssége, különös tekintettel a kartelljog és az adatvédelmi jog területén de lege lata és de lege ferenda* című konferencián, 2020. október 8., Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
- [7] LEWIS, DAVID-BROWN, AJ-MOBERLY, RICHARD: Whistleblowing, it's importance, and the State of Research, in *International Handbook on Whistleblowing Research*, 2014, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 271-282
- [8] Magyar Bankszövetség: *Best Practice Kódex*, 2017, Budapest
- [9] MOLNÁR ERZSÉBET: *A gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselőjének speciális büntetőjogi felelőssége*, Doktori értekezés, 2018, Szegedi Egyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
- [10] ROTSCH, THOMAS: *Criminal Compliance*, 2015, Nomos Verlag, Baden-Baden

Jogforrások:

- [11] A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) tagállamai, valamint Argentína, Brazília, Bulgária, Chile és Szlovákia által Párizsban, 1997. november 21-én elfogadott - a külföldi hivatalos személyek megvesztegetése elleni küzdelemről szóló - Egyezmény kihirdetéséről szóló 2000. évi XXXVII. törvény
- [12] A gazdasági társaságok belső kontrollrendszeréről szóló 339/2019. (XII. 23.) Kormányrendelet
- [13] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1937 irányelve (2019. október 23.) az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről
- [14] Panasz törvény általános miniszteri indokolása

Internetes források:

- [1] Az Állami Számvevőszék a köztulajdonban álló gazdasági társaságok 2018. évi integritás helyzetéről szóló tanulmánya (elérhető: https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2019/kgt_integritas_20190320.pdf?ctid=1271, letöltve: 2022. február 15.)

---

³⁵ Uo., 412.

- [2] A Magyar Fejlesztési Bank által 10 európai országban végzett kutatása. (elérhető: http://apkf.eu/files/compliance/2_NZs.pdf, letöltve: 2022. február 15.)
- [3] Szervezeti ellenállóképesség növelése, üzleti élet tisztasága (elérhető: <https://korrupciomegelozes.kormany.hu/szervezeti-ellenallokepessseg-novelese-uzleti-elet-tisztasaga>, letöltve: 2022. február 15.)
- [4] Mi is az a compliance? (elérhető: https://piacesprofit.hu/kkv_cegblog/mi-is-az-a-compliance/, letöltve: 2022. február 15.)
- [5] The Panama Papers: Exposing the Rogue Offshore Finance Industry (elérhető: <https://www.icij.org/investigations/panama-papers/>, letöltve: 2022. február 15.)